

Torvtäkt.

I. Bränntorv.

A. Upptagning av skärtorv.

1. Torv (torv genus?, gravtorv, lappetorv, dravtorva, frastorv, mosstorv, röttertorv)?
2. Vid vilken tid på året skedde torvtäkten för bränslebehov?
3. Vad kallas att taga upp torv ur en torvmosse (måsa, grava torv, ta torv, skära torv)? Vad kallades själva arbetet (måsning)? Namn på olika slags torv efter lagren i mossen (skrälltorv, skäretorv, papperstorv)? Torvlagren uppifrån?
4. Vad kallades mosse för torv (torvmosse) och stället för torvtäkt (torvhåla, torvgrav, torvtag)?
5. Skar man upp torv till bränsle utom från egentliga mossar även ur ängar o.d., där brännbara förmultnade eller oförmultnade jordlager funnos? Vad kallades sådan torv? Vad menas med motorv, dytorv?
6. Vilka redskap användes (torvjärn, torvspade)? Hade man särskilda spadar för avtagning av det övre till bränsle odugliga lagret, och till skärning av torv? Hur sågo de ut och vad kallades de? Användes skärjärn med uppvikt kant eller endast släta torvspadar? Hundskospade?
7. Vad kallades det att avsvåla och schakta bort buskar, gräs och det översta, till bränsle odugliga lagret (palla av, bänka av, svärda av, lafta)? Vad kallades detta lager (avbänke) och det iordningställda schaktet (pall, bänk, laft)?
8. Skar man med vågräta eller lodräta stick eller båda-dera? Vilken form hade de uppskurna torvorna? Benämning på dessa (torva)?
9. Bärredskap för transporterering av torv till torkningsplatsen (torvbår), kärror (skjuvkärria, skottkärria, rullbår, hylebår)? Frakta med sådan kärria (rulla, hyla)? Hade man särskilt konstruerad kärria, när landgång användes att köra på?

B. Beredning av älttorv.

10. Om råtorven icke är nog sammanhållande eller tät för att lämna ett gott bränsle, brukar man hoparbeta den genom sönderdelning av torvmassan och hoparbetning av denna med vatten till en grötliknande massa (älta, mög). Vad kallas sådan bearbetning (plöddra, älta)? Namn på sådan torv (älttorv, plöddertorv, tråvetorv, klappetorv, mögtorv)?

11. Ältning direkt i mossen. Beskrivning på uppgrävningen i mossen och beredningen till torv; Vad kallas en sådan grop i marken för älttorvberedning (gray)? Vilka redskap användes vid torvens sönderdelande och ältning och deras namn? Vad kallade man vattenbegjutningen? Vad kallades den som ältade?

12. Ältning i formar (lav, back, ältbänk). Vad kallades det att älta direkt genom trampning (tråva, trampa). Med häst trampa sönder torvmaterialet i en särskild i marken byggd rundel med golv och sidor (tramp, torvtrampa)? Hur stor var en sådan?

13. Ältning i maskiner (kranar), som drogos av häst. Vad kallades det (kran)? Ältmaskiner för handkraft (torvälta)!

14. Transportering av torvsmeten till torkfältet. Vad kallades det fordon, på vilket man forslade sådan smet (plödderbår, medbotten)? Hade man särskild benämning på att utstjälpa, utbreda och jämna torvmassan? På hela torvsmeten (torvflak)?

15. Formning av torvmassan till torvor av olika slag. Användes särskilda knivar eller rister att avskära (rista, rissa) smeten i tegelstensformade bitar (risttorv)? Vad kallades verktyget (rist, torvrits, ritsestake)?

Förekommo formar, som man lade torvmassan i på torkfältet och sedan lyfte bort? Namn?

Förekom tramporv (tråvetorv)? Smeten fick först ligga och torka något och trampades sedan åt med särskilda trampskor, liknande trygor. Skars i bitar som risttorv.

Förekom särskild hård inpackning av smeten i särskilda formar (stryktorv)?

Brukade man med händerna forma smeten till bollar eller

kulor (bollltorv, kultorv, klapptorv) av hårt ältad torvmassa?

C. Torkning och förvaring av bränntorv.

16. Lägga ut torv till torkning (rada torv) i rad (torvrås)? Vad menas med kanta? Använde man granris till underlag (underlägge)? Förekom torkställning till torkning av bränntorv? Namn?

17. Lägga upp torv två och två eller i smärre stackar (tresätta, stuka, röka, kulla, stapla torv). Vad kallades en sådan mindre upplagd hop (stuka, kuv, röke, torvkuling, torvkulla, torvkägla, stapel)? Skulle det vara ett visst antal (t.ex. 3) i dessa? Stackades dessa små kuvar efter en tid i större (rökla, röka)! Vad kallas en sådan stack (röke, råkel, rökla).

18. Stackades slutligen torven hop i en eller flera mycket stora stackar (häser). Lade man först ett underlag (torvstäle) för att skydda de understa lagren för väta, om man ej hade en upphöjning efter en gammal torvstack att tillgå (hässjabotten)?

19. Voro torvvlador (torvhudda, torvvlade n.) vanliga och vad var utmärkande för deras konstruktion (glesa brädväggar)?

20. Hemforsling av torv (hemförsel). Vad användes för transportåkdon? - Hur förverades torven hemma vid bostaden? Vad kallades förvaringsrummet (torahus). - Funnos bestämda ändamål, till vilka man använde torv som bränsle?

II. Torv till strö.

(i ladugård, i gödselstad, till jordförbättring o.d.)

21. Vad slags torv användes till strö (för bränsle oduglig torv, det översta lagret i bränntorvmossar, torv ur vitmosse)?

22. Vad kallades stället, där man tog upp torv eller myrjord till strö (dytag, myrtag, myrдыңhåal, myrдыңgrop, torvtag).

23. Benämningar på sådant torvmaterial (röta, myra, myrдыңa, myrдыңe, strötorv, mosstorv)?

24. Hur hämtade man upp detta ur mossen eller myren?

Förekom upptagning vintertid (vintertorv)?

25. Hur torkades torvstycken av detta slag (mossknöl)?
Sätta upp torvflaken på störrar (snesa myra)?

26. Hus till torkning eller förvaring av torvströ (myrhus).

27. Apparater till sönderdelning av torvflaken (torvströrivare)?

28. Vartill användes torv av detta slag i Eder bygd?
Vad kallades strö av dylik art (ströja, torvbynke, torvsmule)?

III. Grästorv.

Om namn på grässvål hänvisas till frågelistan om Jord och jordmån, mom. 14.

29. Vad kallades sådana upphackade grästorvor (flängtorv, branne, svärdtorv, flagtorv)?

30. Ställe (gräsvall), där dylik torv togs, ibland av hela byn (torvtäkt, torvskäre, flåvall)?

31. Taga upp sådan torv (hacka svärd)?

32. Verktyg för upphackning av grässvålen och uppdragning av torvflak (flåhacka, bredgräfte, brottyx, ramm, svärdhacka)?

33. Vartill har grästorvor använts: till taktäckning: torva 'täcka med torv', tvetorva 'täcka med dubbla torvlagger', ryggatorv 'torv, varmed taket ryggas', yfstorv 'torv varmed taket utefter takkanten och utövrorna täckes': till golv i fåbodar; till väggar i mindre hus, i kolkojor o.d.; till kantning av mullbänkar, gravar, brunnar, dammar; till hägnader (torvvall, torvdike, torvgärde, torvgårdsgård)?